

U *Zaključku* se autori ponovno osvrću na migracije Slovaka u Donju zemlju, tj. Hrvatsku, te posljedicama migracija: kulturnoj prilagodbi i akulturaciji te asimilaciji, ali i kulturnoj prilagodbi i integraciji. Autori su nastojali prepoznati koje su elemente kulture Slovaci u Hrvatskoj donijeli "iz staroga kraja", jesu li ih sačuvali, što su najprije preuzimali od svojih susjeda i sl. Svoj su zaključak jasno iznijeli u nekoliko završnih rečenica u kojima tvrde da su "vrijednosti kulture tradicionalnih seljačkih zajednica prenošene iz generacije na generaciju sačinjavale temelj kulturne raznolikosti", ali se, naravno, stvarao i poseban oblik kulturnoga zbližavanja s drugim etničkim zajednicama. Takva je bila situacija i sa slovačkim doseljenicima koji su u multietničkoj sredini Donje zemlje morali na kulturnoj osnovi koju su donijeli iz Slovačke stvoriti životni model koji im je davao realne šanse preživljavanja u novim prirodnim, društvenim i gospodarskim uvjetima.

Na kraju knjige je popis izvora i literature.

Jadranka GRBIĆ

Novo u nizu izdanja kompaktnih diskova Instituta za etnologiju i folkloristiku (nakon *Obnavljamo baštinu* 1999., *Hrvatska tradicijska glazba* 2000. i *Na dobro nam Božić dojde* 2002.) pod nazivom *Glazbena baština nacionalnih manjina u Hrvatskoj* označuje početak tendencija te ustanove da trajno dokumentira ne samo glazbenu baštinu Hrvata u Hrvatskoj već i manjinskih etničkih zajednica koje već stotinama godina koegzistiraju na našim prostorima s Hrvatima. Urednica niza diskografskih izdanja Instituta je Zorica Vitez, a urednica ovog izdanja je Naila Ceribašić u suradnji s Vidom Bagurom.

Mnoge nacionalne manjine u Hrvatskoj imaju svoja kulturna i folklorna društva čiji je cilj upoznati pripadnike mlađih naraštaja s glazbenom i plesnom baštinom svoga naroda. Valja napomenuti da su neke od manjina tijekom višestoljetnog boravka u Hrvatskoj usvojile i razvile kulturni repertoar koji pripada lokalnoj kulturi, odnosno koji je zajednički većini etničkih skupina koje obitavaju u određenom kraju. Neprestanom borbom za vlastiti kulturni identitet manjina se ne samo mora oduprijeti lokalnim utjecajima već je u današnje vrijeme ugrožena i od mnogobrojnih utjecaja ostalih stranih kultura, koji pristižu uglavnom putem masovnih medija i djeluju posebice na najmlađi naraštaj. Stoga je ovakav projekt potreban upravo pripadnicima nacionalnih manjina kako bi na još jedan način pokušali sačuvati svoje tradicijske pjesme i plesove.

Kompaktni disk obuhvaća glazbu etničkih skupina koje su dijelom mreže manjinskih organizacija u Hrvatskoj. Većina je glazbenika sudjelovala na *37. Međunarodnoj smotri folkloru*, koja se održala u srpnju 2003. u Zagrebu. Redoslijed predstavljanja nacionalnih manjina, kao što piše u popratnoj knjižici CD-a, upućuje na srodnost glazbenih žanrova, izvodilačkih skupina, glazbenih usmjerenja i bliskost zemljopisnog smještaja u Hrvatskoj. Zastupljeni su primjeri glazbenih baština slovačke, rusinske i ukrajinske, srpske, mađarske, češke, njemačke i austrijske, slovenske, talijanske, crnogorske, bošnjačke, albanske, romske, makedonske i židovske nacionalne manjine. Odabrani primjeri pojedinih manjina slijede posebnosti njihovih glazbenih izraza te nisu ni približno potpuna slika glazbovanja u pojedinoj nacionalnoj zajednici. Velika većina materijala na kompaktnom disku snimljena je na terenu dok su samo dva primjera, i to ona koja predstavljaju židovsku zajednicu, preuzeta s već prije izdanog kompaktnog diska.

Popratna knjižica na naslovnoj stranici slikovno predstavlja različite etničke skupine njihovim karakterističnim instrumentima. Sadrži uvodni tekst na hrvatskom i engleskom jeziku koji upućuje na problematiku istraživanja nacionalnih manjina u Hrvatskoj nekad i danas te daje osnovne podatke o samom CD-u. Ostatak knjižice predstavlja skupine (KUD-ove) i pojedince s kompaktnog diska, donosi podatak o glazbenom žanru i naslov glazbenog oblika na izvornom jeziku i pismu. Svaki izvođač, kao dio izvodilačke skupine ili solist, imenovan je i fotografiran. Popratna knjižica je napisana usporedno na hrvatskom i engleskom jeziku čime je stranim istraživačima omogućen uvid u kulturno bogatstvo naših krajeva.

Jana BOSANAC

Zaštita tradicijskog glazbovanja = Safeguarding traditional music-making, Istarski etnomuzikološki susreti 2003. = Istrska etnomuzikološka srećanja 2003. = Incontri etnomusicologici istriani 2003., ur. Naila Ceribašić, KUD "Istarski željezničar", Roč 2004., 259 str.

Zbornik *Zaštita tradicijskog glazbovanja* drugi je u nizu zbornika koji prate *Istarske etnomuzikološke susrete*, etnomuzikološki skup koji se već nekoliko godina održava u Roču. Organizator je skupa KUD "Istarski željezničar" iz Roča, na čelu s tajnicom Ines Greblo i predsjednikom Davorom Grabarom, uz stručnu podršku Instituta za etnologiju i folkloristiku iz Zagreba, ponajviše Naile Ceribašić. *Zbornik* obuhvaća priloge predstavljene na trećim *Istarskim etnomuzikološkim susretima* održanima 10. i 11. svibnja 2003. u sklopu već tradicionalnog festivala *Z armoniku v Roč*. Tema

zaštite tradicijskog glazbovanja nametnula se u povodu hrvatske kandidature projekta *Istarski etnoglazbeni mikrokozmos* za UNESCO-va "Remek-djela usmene i nematerijalne baštine čovječanstva". Naime, kandidatura je potaknula mnoga pitanja vezana uz zaštitu tradicijske glazbe, ali i procesa, načina, stilova i koncepcija samog tradicijskog glazbovanja. Dvadeset pet znanstvenika iz Hrvatske, Italije, Norveške, Njemačke, Slovenije i Velike Britanije pokušalo je, prema riječima Naile Ceribašić, razmotriti pojedine modele i konkretne primjere zaštite tradicijskog glazbovanja, kontinuitet i promjene glazbenih tradicija uvjetovane različitim društvenim, kulturnim ili užeglazbenim čimbenicima, etabliranje novih tradicija te prijepore istarske tradicijske glazbe i njezina zaštićivanja.

Od 26 priloga predstavljenih na skupu u zborniku je 21, i to na hrvatskom, engleskom, talijanskom, slovenskom jeziku te sa sažecima na hrvatskom, odnosno engleskom jeziku. Ines Greblo i Naila Ceribašić autorice su uvodnih tekstova na hrvatskom i engleskom jeziku, koji govore o prošlim skupovima niza *Istarskih etnomuzikoloških susreta*, kao i povodu i temama ovog skupa.

U naslovu je zbornika izostavljen podnaslov skupa – *Modeli, primjeri i problemi*. Iako se pojedini prilozi mogu smjestiti u jednu od tih kategorija, većina se osvrće na dvije ili čak sve tri kategorije, pa stoga u zborniku i nisu grupirani prema kategorijama. Prilozi u zborniku ne prate redoslijed izlaganja na skupu.

Kategoriji modela zaštite pripadaju prilozi koji ustvari pokušavaju odgovoriti na pitanje *kako* zaštititi tradicijsku glazbu i glazbovanje, a problematiku izlažu na pojedinim primjerima i praksama. Tako Daniel Winfree Papuga govori o norveškim iskustvima i načinima zaštite putem glazbenih natjecanja, sustava područnih glazbenika i programa folklorne glazbe na visokoj školi sveučilišta Telemark. Primjere modela zaštite tradicijske glazbe iz nama susjedne Slovenije donosi dvoje autora – Maša Komavec raspravlja o novijim praksama na slovenskoj folklorno-glazbenoj sceni (*ljudskim godcima*), a Svani-bor Pettan o kulturnom društvu *Folk Slovenija* i njegovim praksama zaštite, dok modele iz